

Св. Тривелий,
фрагмент от стенопис (XIX в.)
на Захарий Зограф в Троянския манастир

St. Trivelius:
a fragment of a 19th Century mural
by Zahariy Zograf at the Troyan Monastery

Българската народна банка изказва своята благодарност
на Светия Синод на Българската православна църква
и на Държавна агенция „Архиви“
за предоставените изображения.

The Bulgarian National Bank gratefully acknowledges
the Bulgarian Orthodox Church Holy Synod
and the Archives State Agency
for provided images.

© Българска народна банка, 2017
© Питър Скуп, превод, 2017

© Bulgarian National Bank, 2017
© Peter Skipp, translation, 2017

Хан Тервел

Сребърна възпоменателна монета
с частично позлатяване
от серията „Средновековни
български владетели“
Емисия на БНБ

Khan Tervel

Partially Gold-plated
Silver Commemorative Coin
Medieval Bulgarian Rulers Series
BNB Issue

БЪЛГАРСКА
НАРОДНА
БАНКА

BULGARIAN
NATIONAL
BANK

Българският хан Тервел (? – 721) от рода Дуло, син на Аспарух и внук на Кубрат, се възцарява около 700 г. Сведенията и легендите за него се преплитат, изграждат образа на далновиден владетел, храбър полководец и спасител на Европа от арабското нашествие.

Още през 705 г. той помага на император Юстиниан II да си върне византийския престол. За благодарност получава титлата „кесар“ и областта Загора (Себероизточна Тракия), с което българската държава се разширява на юг от Стара планина. Когато василевсът се опитва да вземе обратно Загора, Тервел го разбива при Анхиало (708 г.). През 716 г. император Теодосий III сключва с българския хан договор за мир и взаимноизгодна търговия, просъществувал близо 40 години. С него е потвърдена новата граница между България и Византия, както и размерът на ежегодния данък, който империята трябва да плаща.

При междусобиците във Византия в началото на VIII в. Арабският халифат завладява близоизточните ѝ провинции и настъпва към Европа – първо в Испания, а през 717 г. и срещу Константинопол. Огромна арабска армия обсажда византийската столица по море и по суша. Василевсът Лев III Исавър моли хан Тервел за помощ. След тежки сражения българската и ромейската войска успяват да разкъсат обсадата. Арабите са отблъснати, а мюсюлманското нашествие се отлага с цели шест века.

Летописци като Беда Достопочтени, Теофан Изповедник, Михаил Сирийски, Зигеберт, както и по-късните Мавро Орбини, Марко Сабелико, Цезар Бароний, Паусий Хилендарски, Спиридон Габровски и др. споменават Тервел в съчиненията си и името му става известно в християнския свят. В ново време за него тръгва мълвата, че като спасител на Европа от арабите е бил канонизиран за светец под името Тривелий Теоктист. Стенописи и икони на Св. Тривелий има в Зографския, Рилския, Троянския, Преображенския и Лозенския манастир.

Съществува предположение, че барелефът Магарският конник, изсечен в скалите над с. Магара (Шуменско) и обявен от ЮНЕСКО за паметник на световното културно наследство, представя триумфална български хан Тервел.

Bulgarian monarch Khan Tervel (unk., to 721AD) of the Dulo dynasty, son of Asparuh and grandson of Kubrat, rose to the throne around 700AD. Evidence and legend about him intertwine to build the image of a far-sighted ruler, brave warrior, and saviour of Europe from the Arab Conquest.

As early as 705AD Tervel helped Emperor Justinian II reclaim the Byzantine throne. In gratitude, Justinian granted him the title of Caesar and ceded the Theme of Zagoria (in north eastern Thrace) to his rule, expanding the Bulgarian Empire south of the Stara Planina or Balkan range. When the Basileos attempted to recoup Zagoria, Tervel routed him at Anchialus (708AD). In 716AD Emperor Theodosius III and the Bulgarian Khan contracted a treaty for peace and commerce that held for almost 40 years. The pact affirmed the new boundary between Bulgaria and Byzantium and imposed an annual tribute on the Byzantines.

Amid Byzantine power struggles in the early 8th Century, the Arab Khalifate conquered Byzantium's Middle Eastern provinces before advancing on Europe, first in Spain and then against Constantinople, in 717AD. A huge Arab army besieged the Byzantine metropolis by land and sea. Basileos Leo III Isaurian pleaded for help to Tervel. Arduous warfare saw the Bulgarian and Roman armies breach the siege. The Arabs were repulsed, and the Muslim conquest stalled for all of six centuries.

Chroniclers like the Venerable Bede, Theophanes the Confessor, Michael the Syrian, and Sigebert of Gembloux, alongside later ones like Mavro Orbini, Marcus Antonius Coccius Sabellicus, Caesar Baronius, Paisii Chilendarski, and Spiridon Gabrovski all mention Tervel in their works, making him recognised across Christendom. More recent speculation has it that he was canonised for services as saviour of Europe from the Arabs under the name of Trivelius (or Tribellius) Theoktist. Murals and icons of St. Trivelius are kept at the abbeys of Zograf Monastery, Rila Monastery, Troyan Monastery, Preobrazhenski Monastery, and Lozen Monastery..

A hypothesis holds that the relief equestrian sculpture carved in the rocks above the village of Madara near Shumen – the UNESCO World Heritage Site of the Madarski Konnik or Madara Horseman – in fact represents the Bulgarian Khan Tervel triumphant.

ТЕХНИЧЕСКИ ПАРАМЕТРИ

Емисия	2017 г.
Номинална стойност	10 лева
Метал	сребро, проба 925/1000, с нанесено частично позлатяване
Качество	мат-гланц, висше
Тегло	23.33 г
Диаметър	38.61 мм
Гурт	гладък
Тираж	3000

Художествен проект: Елена Тодорова
и Тодор Тодоров

Монетата е изработена
в „Монетен двор“ ЕАД.

Емитент: Българска народна банка

SPECIFICATIONS

Year of issue	2017
Nominal value	10 levs
Metal	Ag 925/1000, partially gold-plated proof, mint state
Quality	
Weight	23.33 g
Diameter	38.61 mm
Edge	flat
Mintage	3000

Artistic design: Elena Todorova
and Todor Todorov

The coin is minted
in the Bulgarian Mint EAD.

Issuer: Bulgarian National Bank